

Olje- og energidepartementet
verdiskaping@oed.dep.no
Merk: innspill stortingsmelding

10. desember 2020

Innspill til stortingsmelding om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser

Samfunnsbedriftene er arbeidsgiver og interesseorganisasjon for nærmere 550 norske virksomheter som er engasjert i vesentlige samfunnsoppgaver over hele landet. Dette inkluderer 120 energiselskaper med virksomheter i hele kraftforsyningskjeden - fra kraftproduksjon til overføring av strøm, kraftomsetning og bredbåndsvirksomhet.

Energibransjen har alltid vært i utvikling. Nå har imidlertid endringstakten eskalert i forbindelse med utvikling av ny fornybar teknologi, økte klimakrav og økt integrasjon og utvikling av det europeiske markedet. Dette både utfordrer og skaper nye mulighetsrom for norsk energipolitikk der norsk energibransje må evne å posisjonere seg for fremtiden. En stortingsmelding om langsiktig verdiskaping vil i så måte kunne være et nyttig verktøy der vi fra virksomhetenes side vil fremheve fire overordnede punkter som vi ønsker belyst i meldingen:

- **Lag et målbilde som norske energiresurser kan strekke seg etter**
Norske energivirksomheter må tegne et veikart for sin drift fremover. Da trenger vi en destinasjon, et målbilde som politikere og myndigheter sammen kan strekke seg etter og dermed virksomhetene kan planlegge ut fra. Vi merker oss ønsket om å «synliggjøre det industrielle potensialet i energibransjen» i meldingen. Det bør ikke resultere i at meldingen reduseres til en statusrapport eller en generell ønskeliste over mulighetene i energibransjen.

Investorer, eiere, ansatte og virksomhetene trenger retningsvalg, åpenhet og diskusjon om krevende spørsmål samt at norsk utvikling og handlingsrom settes inn i en europeisk og internasjonal kontekst. Bruk gjerne ulike scenarioer som eksempler på suksesshistorier eller feilskjær. Eksempler på krevende spørsmål er; hva mener vi og hvordan skal vi måle «verdiskaping» i et norsk energiperspektiv? Er det maks avkastning på statens investeringer? Antall arbeidsplasser, evt hvor – hvor lenge? Ny teknologi, styrket forsyningsikkerhet eller reduksjon av utslipp?

Vi skaper ikke verdi uten prioriteringer, kan meldingen gi noen føringer for hvordan det vil vektes mellom alle disse faktorene, er noen viktigere enn andre og vil de bli særlig fulgt opp av myndighetene? Verdiene kan bli større der flere trekker i samme retning.

- **Teknologinøytralitet som bærende prinsipp for en samlet energibransje**
Vi har lang tradisjon for at myndigheter setter mål og rammevilkår mens energivirksomhetene utvikler banebrytende teknologiske løsninger som passer til formkrav og forventninger. Det er en suksessoppskrift og vi mener derfor at teknologinøytralitet må etableres som et bærende, overordnet prinsipp. Slik kan vi sikre framtidig innovasjon, maks verdiskaping og samtidig hindre at Norge stagnerer med foreldede metoder for teknologi- og prosessutvikling eller energibruk.

Vi ber derfor om at meldingen omtaler og eventuelt problematiserer hvordan det kan tilstrebes teknologinøytralitet i alle ledd. Det gjelder fra hvordan virkemiddelapparatet er skrudd sammen til hvordan de finansielle rammebetingelsene behandler ulike deler av energibransjen. Skattefunn og leterefusjon er to konkrete eksempler, kan disse midlene skrues sammen på en måte som treffer prosjekter med det beste verdipotensialet, uavhengig av energiform (eller skatteposisjon)?

- **Vurder verdiskaping i hele verdikjeden – ikke begrensn meldingen til produksjon**

Diskuter hva vi mener med «energiressurser» i et framtidig norsk verdiskapingsperspektiv. Vi er stolte av vår evne til å produsere energi, enten det er olje og gass, vann eller vindkraft. Historisk har det vært i denne delen den største verdiskapingen også har skjedd. Nå ser vi at dette har endret seg drastisk ettersom energi ikke lengre er en (svært) begrenset ressurs. Verdiskapingen har flyttet seg nærmere sluttkunde ettersom kontroll, distribusjon, nye produkter og tilknyttede tjenester i andre deler av verdikjedene har kommet til.

Transformasjon av energi er et slikt område med hydrogenproduksjon som aktuell kandidat. Her er det mange muligheter, enten det er produksjon av hydrogen og/eller ammoniakk fra vindkraftverk i Finnmark til CO2 rensing av norsk gass.

Tilsvarende ligger det et stort verdipotensial knyttet til drift, avslutning, opprensning og resirkulering av anlegg og driftsmidler i energiproduksjon. Tjenester innen livsløpsplanlegging, kompetanse og forskning på gjenvinning, mulighetene og scenarioene er mange. Erfaring og kompetanse innen disse områdene er også en del av våre «norske energiressurser».

- **Identifiser og vurder tiltak knyttet til faktorer som kan fremme eller hindre verdiutvikling**

Meldingen bør ikke peke ut «den nye oljen», men sette retning og grunnlag for vekst i hele energikjedens verdipotensiale. Derfor bør også meldingen omhandle faktorer som kan stimulere eller hemme slik verdiskaping. Vi kan vise til eksempel fra kraftbransjen: - Hvordan sikre samarbeid mellom virksomheter som operer med ulike incentiv og under ulikt regelverk? Mer effektiv driftskoordinering er en ikke-kommersiell oppgave for nettselskap samtidig som det er klare forventninger til nye markedsmuligheter for optimalisering av kraftsystem¹, jf også brev². Meldingen bør peke på virkemidler som kan bygge ned barrierer, eksempelvis bruk av regulatoriske sandkasser eller økt kompetanse og bistand på kommersialisering som disiplin på et tidlig tidspunkt. Andre faktorer er bruk av ansatte; hvordan sikre overføring mellom energiområder, oppbygging av kompetanse samt tilstrekkelig kompetanse over hele landet. Bruk og satsning på forskning må også inkluderes. Når Japan nå vil bruke 170 milliarder på hydrogenutvikling, hvordan skal vi konkurrere om forskningsressurser? Vi drister oss til å be om en utradisjonell scenariotenkning der Norge eksempelvis kan fremstå som en «living-lab» hub for energi som inviterer internasjonale forskere til samarbeidende forskningsmiljøer og virksomheter med betalte oppdrag - i bytte mot åpenhet og rettigheter til resultater.

Vi håper departementet vil vurder våre innspill i det videre arbeidet og ser med interesse fram til stortingsmeldingen.

Med vennlig hilsen

Cecilie Bjelland
Direktør Energi
Samfunnsbedriftene

¹ <https://www.nho.no/contentassets/ab1fc36bc1434630a5202ef1291e81b0/gronne-elektriske-verdikjeder.pdf>

² Brev av 04.12.20 til OED, Driftskoordinering i kraftsystemet, fra Nettalliansen og Samfunnsbedriftene

